

Anmälan av ***Textvård. Att läsa, skriva och bedöma texter (2006)***,
Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 94, ISBN 91-7227-472-7

Gunilla Byrman

Språkrådet har i en nyutkommen bok *Textvård. Att läsa, skriva och bedöma texter* samlat elva artiklar om text, som tidigare publicerats i tidskriften *Språkvård* 2001–2005. Trots att artiklarna inte är nyskrivna, förordet undantaget, är det ett utmärkt initiativ, eftersom artiklarna diskuterar och visar hur man kan förhålla sig till olika slags texter, ett ständigt aktuellt ämne.

Många människor möter ofta textproblem i både yrkeslivet och privatlivet. Bokens baksidestext ger en inblick i problemens art: ”Hur ger man sin webbplats en struktur som är lätt att orientera sig i? Hur avgör man om en lärobok är läsbar för tonåringar? Hur får man en sammanhängande vetenskaplig argumentation i sitt examensarbete?”. Boken utlovar i viss mån också att ge verktyg för att hantera sådana vanskligheter.

Artiklarna berör således språkvård i skriven text. **Olle Josephson** framhåller att det som gäller för textriktighet ingalunda står skrivet i sten utan är beroende av perspektiv på och syfte med textvården, vilket bokens artiklar mycket riktigt visar. Han ger i inledningen liksom en nyckel till hur denna antologi kan läsas och påpekar att alla skribenterna på ett eller annat sätt alla ställer frågan: ”Hur fungerar texten eller texterna?” Han går igenom de fem vanligaste sätten att analysera text, vilket på samma gång ger en idéhistorisk insikt i hur språkvetare från 1960-talet till 2000-talet metodologiskt har närmat sig texter som de analyserat. De metoder som brukats har varit stilistiskt-grammatiskt, textlingvistiskt, kognitivt, pragmatiskt och etnografiskt inriktade. Olle Josephson varnar för att uppfatta artiklarna i boken som handledningar, fastmer diskuterar de snarare textnormer och mottagaranpassning.

Boken inleds med fyra texter om skolans språk. **Åsa af Geijerstam** och **Jenny Wiksten Folkeryd** skriver om hur man kan avgöra om en elevtext håller god kvalitet eller inte, med ett särskilt öga på språk i elevtexter i grundskolans skolår 5, 8 och 2 på gymnasiet. Författarna fokuserar på frågor om språkliga egenskaper, text och sammanhang och elevernas förmåga att tala om sina texter.

Catharina Nyström Höög diskuterar gymnasisttexter och gymnasisters genrekompetens för berättelse, recension, utredning och faktaredovisning. Hon hävdar att gymnasisterna har besvär med sådana texter – berättelser undantagna. Det framkommer att gymnasisterna inte producerar självbärande sakprosatexter, dvs. texter som kan läsas och förstås utanför det sammanhang de skrivs i. Eleverna har inte heller erövat det metaspråk som behövs för att tala om texters sammanhang, struktur och syften. **Monica Reichenberg** har undersökt läsbarhet i läroböcker. Hennes resultat visar att texterna i studien blev lättare att förstå med explicit utsatta sambandsmarkörer och tydlig författarröst – i synnerhet för elever med annat modersmål än svenska. **Martin Ransgart** ger en översikt över forskning om läroböcker och ger råd som kan vara nyttiga för författare av läroböcker. Läsvärda läroböcker bör ge ett

helhetsperspektiv på innehållet och förete en tydlig kunskapssyn samt vara stimulerande och lätta att förstå.

Nästföljande fyra artiklar i boken handlar om andra verksamheter. **Mona Blåsjö** och **Hans Strand** ringar in svårigheterna med att skriva ett examensarbete på högskolenivå. Det största problemet för studenterna verkar vara att begripa att arbetet ska vara faktabaserat och välar- gumenterat och ingå i ett pågående vetenskapligt samtal. Författarna konstaterar att denna insikt har universitetslärare svårt att kommunicera till sina studenter, eftersom den är en tru- ism för lärarna själva. **Catharina Nyström Höög** återger resultaten från en utvärdering av kvalitet och begriplighet i myndighetstexter på Statskontoret. Studien ledde fram till det s.k. Klarspråkstestet (se www.regeringen.se/klarsprak), där man kan testa hur ändamålsenliga texter är. Studien visar att det är frånvaron av ett mottagaranpassat helhetsperspektiv som är den största bristen i de undersökta texterna. **Anders Björkqvall** dryftar hur vi i annonser erbjuds olika identiteter. Han menar att placeringen av bild och text i moderna annonser ingalunda är oviktig för hur mottagarna tar till sig budskapet. **Gunlög Sundberg** diskuterar skrivförmågan hos personer som lärt sig svenska i vuxen ålder. Hon nyanserar bedömningen av andraspråksinlärares grammatik- och ordvalsfel. Fast dessa fel föreligger kan texterna ändå vara välstrukturerade, informativa och effektiva. Dessa fakta bör personer som bedö- mer andraspråkstexter bli medvetna om och ta med i sin bedömning av sådana texter.

Bokens tre sista artiklar handlar om att läsa och skriva på internet. **Anna-Malin Karlsson** påpekar att den linjära läsordningen långt ifrån är den enda på nätet och att vi förutom bok- stäver också läser symboler, diagram och bilder. Att känna till hur webbtexthläsning går till är av betydelse för den som vill skriva en effektiv text på webben. **Jonas Carlquist** resonerar om hypertexter, dvs. hur texter är länkade till varandra på internet. Han berör hur man med skiftande metoder kan skapa sammanhang i hypertext. **Helena Englund** och **Maria Sundin** har skrivit en bok om begreppet tillgängliga webbplatser och menar med detta 'webbplatser som är tillgängliga också för funktionshindrade'. Tillgänglighet handlar i högsta grad om språket. Författarna visar att webbtexter avpassade för funktionshindrade även passar bäst för normalläsarna.

Sammantaget bidrar artiklarna i boken på ett förtjänstfullt sätt till att sprida ljus över många olika aspekter av textvård i olika verksamheter. Min bedömning är att boken är tankeväck- ande för alla människor som arbetar med och intresserar sig för att kommentera, producera och redigera text.